

הרגשים והגששות על פי פרשת השבוע

'השכחה והזיכרון'

פרשת האזינו | עלון מס' 198

צור ילדך תשי ותשכח אל מחללך:

מטלות ומשימות... כך שלמרות שזה דבר חשוב הוא בורח לו מהזיכרון...

גם בלימוד התורה – חלק מעניין העמל והיגיעה היא החזרה והשינון בכדי לא לשכוח... כי כך הטבע מה שהיה עבר, אנחנו מתקדמים הלאה, ורק כשאדם חוזר ומשנן הוא מחדיר לו את זה לזיכרון עד כדי שנדמה כמונח בקופסה... זה חד וברור לו...

אצל הקב"ה זה בדיוק הפוך – כי אין שכחה לפני כסא כבודך – ולכן אצל הקב"ה העבר ההווה והעתיד... זה הכל קורה עכשיו ממש... הכל קיים אצלו בדיעה...

ומצינו אצל יעקב אבינו שמאן לקבל תנחומים על יוסף... וימאן להתנחם. פירש"י דווקא על המת נגזרה גזירה שישתכח מן הלב ולא על החי שהוא סבור שמת... הוי אומר שהמת חריג הוא משאר דברים, והייתה נצרכת גזירה מיוחדת שישתכח מן הלב... אחרת אדם לא היה יכול להמשיך את החיים, בהיות זכר הנפטר כל הזמן מול עיניו... הצער הזה של הפרדה לא ייתן לו לשרוד... לעומת זו כלפי החי אין הוא משתכח בכדי שיחפשו אחריו... וידאגו לו...

ומהיות שכך – השכחה היא מתנה... אך יש דברים שאנחנו צריכים לפעול ולעשות בכדי לזכור... להשאיר את הזיכרון פעיל... כמו המצוות שנצטוו לזכור תמיד... זכר עשה לנפלאותיו... כל הפעולות שאנחנו עושים בכדי להשאיר את יציאת מצרים בזיכרון התודעתי בכל מיני תזכורות במצוות שאנחנו עושים לשם כך כמו קידוש... תפילה... קריאת שמע... ומועדי ישראל... וכו'.

כאן בפרשתנו התורה מביאה כי כאשר אדם לוקח את מתנת ה'שכחה'... ומשתמש בה כנגד בורא עולם זה חמור ביותר... אדם עוזב את אשר יצרו... ומיטיב לו מרגע היוולדו... והולך לעבוד אלהים לא ידעום חדשים מקרב באו... – זה עוון חמור ביותר... להשתמש בשכחה ולכפור בקב"ה...

הפתרון לשכחה הוא – הציבי לך ציונים... לעשות דברים שיגרמו לנו לזכור את מה שבאמת חשוב לנו... ומן הסתם התיקון לזה הוא לחבר את כל מה קורה איתנו ולקשר את זה לקב"ה, לא לשכוח להודות על כל דבר שקורה לנו... כמו שכאשר יש קושי לאדם הוא זוכר למי הוא צריך לפנות... בוודאי

שכשהוא מקבל הטבה הוא צריך להודות... ולא צריך דווקא איזו הטבה גרנדיוזית... אלא כל הטבה אפי' פשוטה ביותר... אם האדם מתזכר את עצמו... מי הביא לך את זה... מה פתאום קיבלת את זה... כאשר אנחנו מקשרים את זה לרשב"ע – כך בס"ד נזכור ולא נשכח...

כותב הספורנו – צור ילדך תשי וגם אתה ישורון המעיין בפנותך אל התענוגים תנשה חכמתך וידיעתך בגדלו: ותשכח אל מחוללך. שהטיב עמך כאמרו אנכי אנכי הוא מנחמכם ותשכח ה' עושך נוטה שמים כו':

והיינו כהמשך למה שנכתב לעיל וישמן ישרון ויבצעט – כאשר אדם נמצא שקוע כולו בשומן... כולו שקוע בעצמו אז הסוף הוא שהוא שוכח מי הביא לו את הדברים והיטיב לו...

בשורש תכונת השכחה – בוודאי שיש בה מתנת אלוקים... משום שכמות הנתונים שהמוח שלנו מעבד ביום היא בלתי ניתנת לכימות... וכאשר נחשב זאת בימי חייו של אדם... אם הזיכרון היה חד ונוכח ומתווסף מיום ליום מן הסתם האדם לא היה יכול לשרוד עם כמות המידע שהייתה מציפה את מוחו...

כאשר ניקח לדוגמא – אם אדם מתבונן סביבו בכל רגע נתון איפה שהוא נמצא, מן הסתם יש אלפי פריטים וחפצים שנמצאים סביבו... הכל נרשם היכן שהוא במוח... רק הוא לא משקיע גרם של אנרגיה להתבונן במחשבה מה הוא רואה כעת... אך כשיש איזה משה חדש... משהו מעניין... משהו מוזר... שם המחשבה מתעוררת רגע שים לב מה אתה רואה. וזה נכנס למאגר הנתונים במוח... נכנס שם לאיזה מגירה... כנ"ל כשאדם לומד איזה מקצוע הוא מאכלס את הידע העצום במוחו... ויהי היום כאשר האדם צריך להשתמש באותו מידע הוא שולף את זה ממאגר המידע ומשתמש בו...

זה גם הבסיס של האסוציאציה... כאשר אדם רואה דבר שמזכיר לו משהו מן העבר... ריח... קול... תחושה שיכולה להציף לו את מה שהוא הרגיש, זה יכול לגרום לו לחוות מחדש את מה שהוא חווה בעבר...

וממתנת הקל שיש את השכחה... כך האדם יכול לחוות את היום ולשכוח מהכאב של אתמול... זה הצורה היחידה שאדם יכול להתקדם בחיים... לחוות את ההווה ולא להיות תקוע בעבר... אם לא היה שכחה, היינו חווים כל רגע את העבר ונשארים תקועים בו...

אדם שחלילה עבר צרות... קשיים... אם הזיכרון היה נשאר חד וחזק, הוא לעולם לא היה יכול לצאת ולהשתקם... כי הכאב היה ממשיך וממשיך... ישנם כמה סוגי שכחה – ישנה שכחה של דברים זוטרים שאדם ראה... שמע... אבל אין לזה משקל חשוב, זה מתנדף מהזיכרון כמעט באופן מיידי... ישנה שכחה שהיא קשורה במימד הזמן... הזמן עושה את שלו... ואחרי תקופה האדם שוכח מה היה... ישנה שכחה שנגרמת מעומס

שבת שלום
ומבורך

לתת אימון...

ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם כי דור תהפכת המה בנים לא אמן בם:

לא אמון בם. אין גדולי נכרים בהם, כי הוריתם דרך טובה וסרו ממנה: אמון. לשון ויהי אומן (אסתר ב, ז), דבר אחר אמון, לשון אמונה כתרגומו, אמרו בסיני נעשה ונשמע, ולשעה קלה בטלו הבטחתם ועשו העגל: (רש"י)

בביאור רש"י ישנם ב' ביאורים מה הכוונה בנים לא אמן בם... האחד כביכול לא היה להם מאמן... משהו שנתן להם חינוך... והיינו הקב"ה אומר למרות שאני נתתי להם דרך טובה... לא רואים בהם את תוצאות החינוך... והביאור השני אין בהם אמונה אי אפשר לסמוך עליהם אי אפשר להאמין להם...

האמת היא שכל אחד העוסק בחינוך רואה לנכון את שני הביאורים הללו מתממשים... אבא או מלמד שמחנכים ילד ומכוונים את דרכו לטוב... והופ... הוא מתנהג בצורה שלילית... והאבא מתאכזב... המלמד כועס... מה עם כל החינוך שנתתי לו... מה שווה הכל?

ובשגרת לשוננו - אין לי אמון בך - ילד או נער שאני סומך עליו שיעשה דבר מסוים... שיתנהג בצורה אחראית ומבוקרת... ועושה בדיוק ההפך... והאדם מתפוצץ ממנו, איך עשית לי דבר כזה... התחושה היא בגידה... איך בגדת באמון שנתתי לך... איך שיקרת עלי... והכעס מוצדק... אך לפי הכתוב כאן - צריך לדעת שלכאורה זה חלק מהמסע חיים של האדם... וכי כולנו כמבוגרים לא מקבלים קבלות ומחליטים החלטות ולא תמיד עומדים בהם לאורך זמן...

אך בהתבונן על חסדי ד' - למרות שהתורה מעידה כי דור תהפכת המה בנים לא אמן בם... אין מי שנתן אימון בבניו... יותר מהרבש"ע הוא נתן ונותן לנו צ'אנס פעם אחר פעם... כל שנה מחדש בעמדנו בימי הדין כשאדם חוזר ושב בתשובה... הקב"ה מרבה לסלוח ונותן לנו הזדמנות נוספת... למרות שהוא יודע הכל... מה היה ומה יהיה... ובכל אופן הוא מאשר לנו הזדמנות נוספת פעם אחר פעם... כמו שאנו חותמים ביום כיפור - ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה...

אף אנו ניקח את המהלך הזה לעצמינו - אימון לא מקבלים - אימון נותנים... אם נצפה לראות שהצעיר... הבחור... כעת ישתנה ומהרגע הזה הוא יעמוד בהבטחותיו... ורק אז אנחנו נוכל לסלוח לו על מה שהוא איבד אימון - זה כנראה לא יקרה... אך אם אנחנו נבוא אליו ונראה לו שלמרות שהוא שבר את האימון אנחנו נותנים לו עוד צ'אנס וסומכים עליו... למרות שזה קשה עד בלתי אפשרי... אבל זה תפקידינו כמבוגרים... לתת אימון... נכון שהפעם נכשלת... אך בפעם הבאה אני בטוח שאתה תנהג אחרת...

צריך לזכור כשאנחנו מקבלים בגידה באימון, הראשון שמרגיש רע עם העניין זה הנער בעצמו... הוא עצמו חסר ערך... שלא ניתן לסמוך עליו... הוא מרגיש חסר אחריות... והתחושה הזו היא משפילה... בוודאי בשלב השני לעמוד מול התוכחה של המבוגרים... תתבייש... ואיך... ולמה... כעת נניח שהוא יבטיח לנו ש'זהו לעולם לא עוד'... האם נראה לנו שאכן זהו... הוא מכאן ואילך יעמוד בדיבורו? כולנו הרי יודעים שחלק מהמסע חיים של האדם זה ההתמודדות... והיצר... והנפילה... ולקום ולנער את האבק ולנסות להמשיך הלאה ושוב ליפול... אלא מאי... את האימון לא נקבל ממנו אלא אם ניתן לו את האימון הזה שיש לו את הכוח ואת האפשרות להצליח ולנצח... וכאשר אדם מרגיש שהוא מצליח הוא רוצה לנסות להצליח יותר כי הצלחה מביאה עוד הצלחה...

ניתן גם להוריד את הדרישה לרמה יותר נמוכה המתאימה ליכולות שלו... לא חייבים שהדרישה לאימון תהיה דווקא ברמה כ"כ גבוהה שתעמיד אותו בפני דילמה שהוא ייפול בגלל זה... אלא אדרבה נתאים לו את הדרישה שהוא יוכל להצליח וכך דבר ראשון נשיב לו את האימון בעצמו... ומשם ואילך עקב בצד אגודל... נלווה אותו הלאה...

כמובן שאם אדם שבר אימון זה לא אומר שצריך מיד לסמוך עליו בעיניים עצומות... ולתת לו אימון בלי חשבון... בוודאי שמוטל עלינו להיזהר... לא להפקיד סודות בידי מי שמדליף אותם ולא להפקיד סכומי כסף גדולים בידי מי שמבזבז אותם...

הרעיון באימון זה שני הדברים שרש"י כתב, האחד - חינוך... אימון כמו מאמן... לכוון... להדריך... ללמד... ולדעת שלכולנו יש אתגרים וניסיונות וכמו שאנחנו אז גם הם... והשני - אמונה... להאמין ביכולות... בכוחות... ובכישורים... ולהתאים את הציפיות שלנו ליכולות ואם הוא נפל... מורידים את הציפיה...

אנחנו לא נותנים אמון כי הילד מושלם. אנחנו נותנים אמון כדי שילמד לקבל אחריות ולהיות ראוי לאימון הזה שנוכל לסמוך עליו... וגם אם הוא שבר אמון זה חלילה לא נעשה בכדי כדי לפגוע בנו... זה שבירה בגלל היצר... החברים... הפחד... הסקרנות... היו יותר חזקים ממנו באותו רגע... זה לא אומר שאנחנו לא חשובים לו... זה אומר שהוא עדיין בלמידה לשלוט על דחפים...

ברור לכולנו כי אמון שנשבר לא חוזר באופן אוטומטי... כרגע האמון נפגע... זה אומר שבזמן הקרוב נצטרך שוב לבדוק אותו יותר, לא בתור עונש אלא כי כך בונים אמון מחדש...

והכי חשוב. לתת אופציה של מסלול חזרה... בלי זה ילד יכול לקחת את זה למקום - מילא אני כבר שקרן... ולכן אנחנו כן נאמר לו - אנחנו רוצים לתת לך שוב אמון... איך תוכל להוכיח לנו בשבוע הקרוב שאפשר לסמוך עליך? אולי נחליט יחד על משימה קטנה שניתנת למדידה...

צריך לזכור - אנחנו לא מגדלים ילדים שלא טועים... אנחנו מגדלים ילדים שיוודעים לתקן...

לכל קוראי הגיליון גמר חתימה טובה

ושיתקבלו תפילותינו לרצון לפני אדון כל ויתמלאו כל משאלות הלב לטובה ולברכה